

**ПЕДАГОГИКА МЕН ӘДІСТЕМЕ МӘСЕЛЕЛЕРІ
ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГИКИ И МЕТОДИКИ
PEDAGOGI AND METHODOLOGI PROBLEMS**

МРНТИ 16.21.25

<https://doi.org/10.51889/2021-2.1728-7804.11>

**Абилкаирова Р.И.,¹ Садыкова Р.К.²*

^{1,2} *Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті,
Алматы, Қазақстан*

¹ *1-курс магистранты, roza-3007@mail.ru*

² *филология ғылымдарының кандидаты, roza.sadikova@mail.ru*

**ТІЛДІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ДАМУДА ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ
ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІГІ**

Аңдатпа

Мақалада ағылшын тілін шет тілі ретінде оқытудағы заманауи технологияларды шет тілдерінде білім берудегі маңызды міндеттері зерттелді. Болашақ шет тілі мамандарының құзіреттілігін қалыптастыруда заманауи технологиялар және ақпараттық инновациялық технологияларды қолданудың оқыту мен оқу үрдісінде заманауи ақпараттық технологияларды қолдану болашақ маманның білім, білік дағдысын қалыптастыра отырып, оларды өздігінен білім алуға, құзіреттілігін арттыруға, болашақта бәсекеге қабілетті маман болып қалыптасуына жол ашады. Көптеген ғылыми әдебиеттерде «құзіреттілік» ұғымы жеке тұлғаның бойындағы білім, білік, дағды, іс-әрекеттердің жиынтығы ретінде айқындалу ерекшеліктерін анықтауға байланысты. Әрбір болашақ маман алған білімі мен дағдыларын кез-келген жағдайда өмірде қолдана білсе, құзіретті бола алады. Бәсекеге қабілеттілігін көрсетудің бірден-бір жолы – құзіреттілікті дамыту болып табылады. Жалпы, маманның құзіреттілігі белгілі саладағы кәсіби қызметі үшін қажетті білімі, қабілеті, жеке қасиеттері, дағдыларының жиынтығы. Кәсіби құзіреттілікті қалыптастыру – кәсібилікті қалыптастырудың жолы болғандықтан, болашақ ағылшын тілі маманының білім алуы мен өздігінен білім алуы арқылы ғана қалыптасады.

Түйін сөздер: Тілдік құзіреттілік, заманауи технологиялар, АКТ, оқу процесін ұйымдастыру, әдістеме, шет тілі мұғалімі, инновациялық технологиялар

**Abilkairova R.I.,¹ Sadykova R.K.²*

^{1,2} *Kazakh National Women's Pedagogical University,
Almaty, Kazakhstan*

¹ *Magistrant of the 1st year, roza-3007@mail.ru*

² *candidate of philological sciences, roza.sadikova@mail.ru*

**FEATURES OF USING MODERN TECHNOLOGIES IN DEVELOPMENT OF
LANGUAGE COMPETENCE**

Abstract

The article examines the important role of modern technologies for teaching English as a foreign language in foreign language education. The use of modern technologies and information innovative technologies in the formation of the competencies of future specialists in a foreign language, the use of modern information technologies in the educational and methodological

process allows the future specialist to acquire knowledge, skills and become competitive in the future. In many scientific publications, the concept of "competence" is associated with the definition of personality traits as a set of knowledge, skills, abilities, actions. In any life situation, a future specialist can be literate if he can apply the acquired knowledge and skills in life in any situation. The only way to demonstrate competitiveness is to develop competence. In general, the competence of a specialist is a combination of knowledge, skills, personal qualities and skills necessary for professional activity in a particular area. Since the formation of professional competence is a way to improve professionalism, it is formed only through the training and self-education of the future specialist in the English language.

Keywords: Language competence, modern technologies, ICT, organization of the educational process, methods, foreign language teacher, innovative technology

* Абилкаирова Р. И.,¹ Садыкова Р. К.²

^{1,2} *Казахский национальный женский педагогический университет,
Алматы, Казахстан*

¹ *Магистрант 1 курса, roza-3007@mail.ru*

² *кандидат филологических наук, roza.sadikova@mail.ru*

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ ЯЗЫКОВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ

Аннотация

В статье исследуется важная роль современных технологий обучения английскому языку как иностранному в иноязычном образовании. Использование современных технологий и информационных инновационных технологий в формировании компетенций будущих специалистов по иностранному языку, использование современных информационных технологий в учебно-методическом процессе позволяет будущему специалисту приобретать знания, навыки и стать конкурентоспособным в будущем. Во многих научных публикациях понятие «компетенция» связано с определением особенностей личности как совокупности знаний, навыков, умений, действий. В любой жизненной ситуации будущий специалист может быть грамотным, если сможет применить полученные знания и навыки в жизни в любой ситуации. Единственный способ продемонстрировать конкурентоспособность это развить компетентность. В целом компетенция специалиста это совокупность знаний, умений, личных качеств и навыков, необходимых для профессиональной деятельности в определенной сфере. Поскольку формирование профессиональной компетенции это способ повышения профессионализма, то оно формируется только через обучение и самообразование будущего специалиста по английскому языку.

Ключевые слова: Языковая компетенция, современные технологии, ИКТ, организация учебного процесса, методика, учитель иностранного языка, инновационные технологии

Кіріспе. Қазіргі ғылым мен технологияның дамыған кезеңінде шет тілдерін оқытуда, білім берудегі маңызды міндеттердің бірі ретінде кәсіби, білікті маман даярлау және болашақ ағылшын тілі мамандардың тілдік құзіреттілігін қалыптастыру маңызды. Болашақ маманның құзіреттіліктігін қалыптастыру және дамыту өзекті, себебі құзіреттілік – болашақ маманның алған білімі мен дағдысын күнделікті өмірде және тәжірибеде қолдана алуы қабілетін сипаттайды. Бұл проблема жаңа емес, бірақ оның аспектілерін әртүрлілігін және оның оқу процесін жандандыру мәселелерін шешудегі маңыздылығы толық ашылмаған. Болашақ шет тілі мамандарының құзіреттілігін қалыптастыруда заманауи технологиялар және ақпараттық инновациялық технологияларды қолданудың маңызы өте зор. Оқыту мен

оқу үрдісінде заманауи ақпараттық технологияларды қолдану болашақ маманның білім, білік дағдысын қалыптастыра отырып, оларды өздігінен білім алуға, құзіреттілігін арттыруға, болашақта бәсекеге қабілетті маман болып қалыптасуына жол ашады. Бүгінгі қоғамға шығармашыл, жан-жақты дамыған, кәсіби құзіретті мамандар қажет.

Жүргізілген көптеген зерттеулерге қарамастан, бүгінгі таңда болашақ мамандардың құзіреттілігін қалыптастыру өткір де өзекті мәселенің бірі болып саналады. Құзіреттілік ұғымын айқындар болсақ, бүгінгі күні көптеген педагогика және психология саласында жазылған ғылыми еңбектерді «құзірет» пен «құзіреттілік» термині кездеседі. Көптеген ғылыми әдебиеттерде «құзіреттілік» ұғымы жеке тұлғаның бойындағы білім, білік, дағды, іс-әрекеттердің жиынтығы ретінде айқындалған.

Әдістеме. Қазіргі уақытта сараланған оқытудың әртүрлі формаларының кең таңдауы бар, олардың әрқайсысы арнайы жасалған дидактикалық материалдарға (оқу мәтіндері, тапсырмалар мен жаттығуларға жүйелері, тәуелсіз және бақылау жұмыстары) негізделу әдістерін пайдалану маңызды. Ұзақ жылдар бойы педагогтар мен психологтар оқытушылардың жеке ерекшеліктерін, сондай-ақ қоғамның сұраныстары мен қажеттіліктерін ескере отырып, мектеп жағдайында барынша дамуына ықпал ететін білім беру жүйесін құру мүмкіндіктерін технологияда қолдану үстінде. С.И. Ожеговтың Орыс тілі сөздігінде «Құзіреттілік – (лат. сөзі *competens* – сәйкес, қабілетті) орындалатын жұмыстың мән мағынасын терең білгендіктен және қойылған мақсатқа жетудің әдіс-тәсілдерін меңгергендік, іскерлік, тәжірибелік», -деп анықтама берілген [1.294].

Н. Хомский құзіреттілікті тілдік қарым-қатынас барысында тілдік заңдылықтары мен ережелерін түрлі жағдаятқа сәйкес іс жүзінде дұрыс қолданылуы деп тұжырымдайды. «Құзыреттілік» терминіне алғаш анықтама беріп, лингвистикаға енгізген американдық ғалым Н.Хомский. Оның пайымдауынша, құзыреттілік термині грамматика білімдеріне негізделеді. Жалпы алғанда, құзыреттілік дегеніміз жеке тұлғаның белгілі бір мәселені шешудегі өзара байланысты білім, білік дағдыларының жиынтығы және адамның жеке өзінің іс-әрекет, қызмет саласына сай құзыреттерді меңгеруі. [2.251]. А. В. Баранников құзіреттілікті қабілеттілікпен байланысты, білім, тәжірибе және құндылықтарға негізделеді деп таниды [3.51].

И.Л. Зимняяның тұжырымына сүйенсек «құзірет» терминінің мағынасы «құзіреттілік-тен» әлдеқайда кең. Ғалымның пікірінше «құзірет» -меңгеруге тиісті нәрсе, ал құзіреттілік сол меңгерілген нәрсені орындай білу, іске асыру компоненттерден тұрады [4. 15-18].

Ағылшын ғалымы Дж. Равен құзіреттілікті жеке тұлғаның қасиеттерін топтайтын ұғым деп тұжырымдайды. [5. 396]

Нәтижелер. Жоғарыда берілген ғалымдардың пікірін саралайтын болсақ, құзірет және құзіреттілік терминдері ұқсас, өзара сабақтас. Құзірет ұғымының мағынасы кең, ал құзіреттілік – осы құзіретті іске асырып, қолдануға қажеті бар білік, білім және дағды болып табылады. Сонымен, құзіреттілік білім алушының алған білімі мен дағдыларын, теориялық және тәжірибелік міндеттерді шешу үшін іс-әрекеттер мен тәсілдерін пайдалана алу дайындығы мен қабілеті зерттеудің нәтижесі ретінде пайдаланылды.

Қазіргі уақытта мемлекеттің қоятын талаптарына сай жоғары оқу орындарында қажетті теориялық білімі бар, қалыптасқан кәсіби дағдылары бар, кәсіби міндеттерді шешуге қабілетті білікті маман даярлау жолға қойылған. Қалыптасқан кәсіби дағдылардың жоғары деңгейі маманның нақты тәжірибелік қызметті іске асыру қабілетімен сараланады. Әрбір болашақ маман алған білімі мен дағдыларын кез-келген жағдайда өмірде қолдана білсе, құзіретті бола алады. Бәсекеге қабілеттілігін көрсетудің бірден-бір жолы – құзіреттілікті дамыту болып табылады. Жалпы, маманның құзіреттілігі белгілі саладағы кәсіби қызметі үшін қажетті білімі, қабілеті, жеке қасиеттері, дағдыларының жиынтығы. Кәсіби құзіреттілікті қалыптастыру – кәсібилікті қалыптастырудың жолы, яғни, болашақ маманның білім алуы мен өздігінен білім алуы арқылы қалыптасуы.

К.Құдайбергенованың пікірінше «құзіреттілік» ұғымы латын тілінен аударылғанда «белгілі бір сала бойынша жан-жақты хабардар, білгір» деген мағынаны білдіріп, «кез-келген сұрақ төңірегінде беделді түрде шешім шығара алады» деген мағынаны білдіреді [6. 176-188].

Ш. Таубаеваның пікірі бойынша құзіреттілік – тұлғаның оқыту мен әлеуметтену үдерісі барысында меңгерген білімі мен тәжірибесіне негізделген жалпы қабілеті, іс-әрекетке даярлығы ретінде анықталатын қасиетін атап өтеді [7. 4-15].

Бүгінгі күні білім беруді жаңғырту басты заман талабы. Болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру үшін жаңа технологияларды қолдану жүйелі түрде енгізілуде. Қазіргі, өзгермелі қоғамда еңбек жағдайларына тез бейімделе алатын, өзін-өзі дамытуға, тәрбиелеуге қабілетті, кәсіби құзіретті, сауатты мамандарға сұраныс артуда. Осындай болашақ мамандарға қажетті маңызды дағдылар-ойлау белсенділігі, сыни ойлау, үнемі жаңаны іздеу, өз бетінше білім алуға деген ұмтылыс пен қабілеттің болуы. Болашақ мамандардың инновациялық технологияларды қолдана алу қабілетін дамыту да маңызды рөл атқарады. Болашақ маманның құзіреттілігін дамытуда студенттің ұстанымы – оқуда белсенді болу, өзінің білім алуына жауапты болу көп септігін тигізеді. Себебі, дайын түрде берілетін білім болашақ маманға тәжірибеде қолдануда көптеген қиындықтар туғызады. Білімді, білік пен дағдыны меңгеру студенттердің іс әрекетін, оқу формасын дұрыс ұйымдастыруды талап етеді. Білім беру технологиялары білім алушылардың кәсіби және жалпы құзіреттілігін қалыптастыруға бағытталуы тиіс. Осыған байланысты оқу процесінде пәндер мен арнайы пәндерді оқытуда ақпараттық компьютерлік технологияларды қолданудың рөлі мен маңызы артып келеді.

Дәстүрлі оқыту білім берудегі заманауи талаптарға жауап бермейді, сондықтан шет тілін оқытуда инновациялық педагогикалық технологияларды қолданамыз. Оларды пайдалана отырып, өзіндік ұстанымы бар, белсенді, кез-келген өмірлік жағдайларда бағдарлай алатын, бейімделген және өз проблемаларын оң шеше алатын тұлғаның дамуына ықпал етеміз.

Оқыту технологиясы – бұл оқыту ақпаратын өңдеу және ұсынудың әдістері мен құралдарының жиынтығы болса, оқытушы үшін қажетті техникалық ақпаратты қолдана отырып, оқу үрдісінде білім алушыларға әсер ету әдістері туралы ғылым. Мұғалімнің педагогикалық шеберлігі – қажетті мазмұнды таңдай отырып, білім беру бағдарламасы, оқу мазмұны және білім беру міндеттеріне сәйкес оқытудың оңтайлы әдістері мен құралдарын қолдану. Педагогикалық міндет-болашақ мамандарды бағдарлай отырып, жеке тұлғаны қалыптастыру. Білім алушының болашақ мамандығын маңыздылығын түсінуі оның қызығушылығын арттыруға жол ашады.

Осы идеяларды жүзеге асыру мақсатында шет тілін оқытуда келесі инновациялық технологиялар қолданылады: кейс технологиялар, проблемалық оқыту, оқытудағы жобалық әдістер, іскерлік ойындар, ақпараттық технологиялар.

Қазіргі сабаққа қойылатын негізгі талап – ақпарат беруге негізделген оқытудан танымдық іс-әрекетті белсендендіру, өзіндік білім алуға бағыттау, инновациялық технологияларды қолдану. Оқытудың белсенді түрлерін сабақта қолдану оқушылардың белсенділігін мен танымдық қабілетін арттырады.

Іскерлік ойын-білім алушыларға алған білімдерін нақты жағдайларда қолдануға мүмкіндік беретін және олардың шығармашылығы мен белсенділігін дамытып, кәсіби және әлеуметті тұлғаны қалыптастыруға ықпал ететін оқыту әдісі. Рөлдік ойындар білім алушыларға қауіпсіз ортада, әр түрлі жағдайларда өздерін байқап көруге мүмкіндік береді. Сонымен қатар рөлдік ойындардың шынайы өмірде кездесетін әр түрлі проблемалар мен жағдаяттарды зерттеуде қолданылады. Ойын арқылы болашақ мамандар нақты жағдайларға бейімделуге үйренеді, қабілетін дамытады. Ойын арқылы студенттер жаңа рөлдерде өзін-өзі тануды үйренеді, сонымен қатар ойын жеке тұлғаны тәрбиелеуге септігін тигізеді.

Талқылау. Проблемалық оқыту оқуды саналы, белсенді шығаршылық үрдіске айналдырады. Сабақ барысында әр түрлі проблемалық ситуациялар беріліп, белгілі іс әрекеттер арқылы студенттер проблеманы дербес шешуді үйренеді. Проблемалық оқыту жаңа білімді игеру кезеңінде қолданылып, студенттердің шығармашылық және танымдық қабілетін дамытады.

Жобалық технология бұл әр түрлі тақырыптарды зерттеуде қолданылатын оқыту әдісі. Бұл технология жеке, жұпта, топта орындалып, нәтижеге, өнім алуға бағытталған. Бұл технологияның негізгі мақсаты-білім алушылардың алған білімдерін қолданудағы мүмкіндіктерін ашу, нәтижеге шынайы қол жеткізу.

АКТ-ның (Ақпараттық коммуникативтік технология) сабақта қолдануды пән бойынша қосымша ақпарат көзі, әлемді түсінудің бір тәсілі ретінде, білім алушылардың өзін-өзі ұйымдастыру және тәрбиелеу тәсілі ретінде, білім алушылардың белсенділігін арттыру және жеке тұлғаға бағытталған тәсілдер ретінде қарастырамыз. Оқу үрдісінде жаңа технологияларды қолдану жаңа педагогикалық әдістерді дамытып, оқу мотивациясын арттырады және пән аралық байланыстарды нығайтады. Жаңа ақпараттық қоғамда мұғалім жалғыз білім көзі бола алмайды, сондықтан бұл – оқу жұмысының формаларын өзгеретеді. Бүгінгі күні дәстүрлі түсіндірме-иллюстрациялық әдістерге қарағанда, студенттерді білім беру үрдісіне белсенді тартудың маңызы зор. Сондықтан білім беру үрдісінде әр түрлі инновациялық технологияларды қолдану, түрлі жұмыс түрлерін ұйымдастыру, студенттерді зерттеу, жобалау жұмыстарына тарту өте маңызды. Білім алушыларға материалдардың қолжетімді болуы, оларға берілген ақпаратты тез қабылдауына септігін тигізеді. Сонымен қатар АКТ құралдарын қолдану студенттердің тілдік құзіреттілігін арттырып, олардың тыңдалым, жазылым, оқылым және айтылым дағдыларын дамытады, оқуға қызығушылығын арттырады. Сабақта АКТ қолдану мұғалімдер үшін де маңызды, әрі үлкен көмек. Дегенмен, оқу үрдісінің негізі – педагогикалық технологиялар болып табылады.

Интерактивті оқыту шағын топтардағы бірлескен жұмыс түрі болғандықтан ол-қарым-қатынас дағдыларын қалыптастырып, дамытады. Топтық оқытуда немесе кейс әдісін қолданғанда мұғалім тек мәселені ұсынып, түсіндіріп, көрсетіп қана қоймай, студенттерді мәселенің шешімін бірлесе табуға бағаттайды.

Әр түрлі иновациялық технологияларды қолдану дәстүрлі оқытуға қарағанда біршама артықшылықтары басым. Мұғалімнің сабақтарда қолданатын технологиялары мен әдістері бүгінгі қоғамның талаптарына сай жас ұрпақты оқытуға және тәрбиелеуге, дамытуға зор мүмкіндік береді. Болашақ мамандар сыни ойлауға үйренеді, кез-келген жағдайда, кез-келген жерде өз білімін қолдана алады, азаматтық ұстанымы бар саналы тұлға болып қалыптасады. Осылайша инновациялық технологияларды қолдану төмендегі мәселелерді шешуге мүмкіндік береді:

- Қазіргі заманда өз проблемасын оң шешуге қабілетті, бағдарлау қабілеті дамыған, азаматтық ұстанымы бар белсенді тұлға қалыптастыруға ықпал ету;

- Білім беру жүйесінде субъектілер арасында, яғни оқытушы мен студенттердің өзара қарым-қатынастарын өзгертіп, оларды бір команданың өзара серіктес, тең құқылы мүшесі ету;

-Студенттердің білім алуда қызығушылығын арттыру, оқытуды білім алушыға бағыттау.

Оқу үдерісінде әр түрлі технологиялардың қолданылуы, білім алушының жоғары мотивациясын туғызады, білім алу үрдісіне тартылады. Оқу процесіне әр түрлі технологиялардың, әдстердің қолданылуы студенттердің құзіреттілігін дамытуға көп септігін тигізуде.

Қорытынды. Заманауи педагогикалық технологияларды оқыту үдерісінде қолдану субъектілерінің өзара әрекеттесу сипатын өзгертуге, сондай-ақ студенттердің құзіреттілігін дамытуға, ойлау қабілеті мен даму деңгейін айтарлықтай өзгертуге инновациялық

технологияларды қолдануға мүмкіндік береді. Сабақтарда әр түрлі интернет бағдарламаларын қолданып, презентациялар жасау, оқуды жандандыруға, оқу материалдарын қабылдауды жақсартуға мүмкіндік береді. АКТ технологиялары қолданылған сабақтарда студенттерге тілдік құзіреттілігін дамытуға көп мүмкіндік береді. Оқу үрдісінде ақпараттар электронды кітаптар, электронды анықтамалар, слайд-фильмдер, презентациялар, және әр түрлі электронды бағдарламалар арқылы беріледі. Шет тілі сабақтарында студенттер қажетті ақпаратты іздеуді, айтылған ақпаратты түсінуде заманауи технологиялар таптырмас құрал болып саналады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка. М.: Азбуковник, 1999. – 294с.
2. Chomsky N. Aspects of the theory of syntax. –Cambridge, MIT Press, 1965. -251р.
3. Баранников А. Содержание общего образования: Компетентностный подход. М.; ГУ ВШЭ, 2002. –51с.
4. Зимняя И. Ключевые компетенции –новая парадигма результата образования //Высшее образование сегодня. –2003. –№ 5. – 15-18с.
5. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация. – М.: «Когито-Центр», 2002. – 396 с.
6. Құдайбергенова К. Құзырлылық ұғымдарының эволюциялық дамуы // Білім берудегі менеджмент. – Алматы, 2008. –№ 3. – 176-188с.
7. Таубаева Ш. Зерттеуші педагогтің инновациялық құзіреттілігі // Қазақ тілі: әдістеме.–2014. –№5.– 4-15б.
8. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования/Е.С. Полат. – М: Издательский центр “Академия”. – 1999. – 224с.
9. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие/ Г.К. Селевко, – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.

References:

1. Ozhegov S.I. Tolkovyi slovar russkogo iazyka. M.: Azbukovnik, 1999. – 294с.
2. Chomsky N. Aspects of the theory of syntax. –Cambridge, MIT Press, 1965. -251р.
3. Barannikov A. Soderzhanie obshchego obrazovaniia: Kompetentnostnyi podkhod. M.; GU VShE, 2002. –51s.
4. Zimniaia I. Kliuchevye kompetentsii –novaia paradigma rezultata obrazovaniia //Vysshee obrazovanie segodnia. –2003. –№ 5. – 15-18с.
5. Raven Dzh. Kompetentnost v sovremennom obshchestve: vyivavlenie, razvitie i realizatsiia – М.: «Kogito-Tsentr», 2002. – 396 s.
6. Kudaibergenova K. Kuzyrlylyk ugymdarynyn evoliutsiialyk damuy // Bilim berudegi menedzhment. – Алматы, 2008. –№ 3. – 176-188с.
7. Taubaeva Sh. Zertteushi pedagogtin innovatsiialyk kuzirettiligi // Kazak tili: adisteme.– 2014. –№5.– 4-15b.
8. Polat E.S. Novye pedagogicheskie i informatsionnye tekhnologii v sisteme obrazovaniia/E.S. Polat. – М: Izdatelskii tsentr “Akademiiia”. – 1999. – 224s.
9. Selevko G.K. Sovremennye obrazovatelnye tekhnologii: Uchebnoe posobie/ G.K. Selevko, – М.: Narodnoe obrazovanie, 1998. – 256 s.